

UNA RENDISTA IMMORTAL I EL CLUB DELS FULGURANTS

I

Madame Jeanne Louise Calment, filla d'Arle (Provença), ha passat a la història de la Humanitat per dues raons, que tot i ser concatenades són rellevants per separat: en primer lloc, és l'ésser humà més longeu de què es té notícia fidedigna: va viure 122 anys (1875-1997); segon, i íntimament lligat amb l'edat i la 'fefaença' com es veurà immediatament, fou involuntària prova vivent de la importància de l'*aleas*, el risc, en determinats contractes. En efecte, l'any 1965, amb 90 anys, i havent enterrat marit, filla i net, Mme. Calment va signar un vitalici de 2.500 FF mensuals a canvi de la propietat de ca seva amb M. André-François Raffray, un notari escotorit (això es pensava ell) de 47 anys. Però la jugada, el dit *aleas*, va resultar catastròfica per al nostre jurista, perquè la casa li va acabar costant vora un milió de francs. A ell, i també a la seva esposa, car Mme. Calment va tenir la presència d'ànim de sobreviure'l 2 anys.

Preguntada per aquesta feta, la Jeanne, que es va iniciar amb 85 anys en l'esgrima, va fumar com un carreter fins als 115 i es cruspia un quilo de xocolata a la setmana, va declarar amb fredor: "A la vida, de vegades hom fa mals tractes".

Però hi ha una tercera dada de Jeanne Calment que no puc deixar de compartir, perquè la inscriu sens dubte en la molt distingida confraria dels punyeteros, i és que un dia, quan tenia 13 anys i despatxava a la botiga de casa, va entrar un tipus pèl-roig, "brut, mal vestit, i desagradable", que li va comprar pinzells i llapis de colors. Qui sap si posant-hi més pa que formatge (la revelació la feu de vella), ho reblà dient que aquell home li havia semblat "lleig, groller i malalt". És ben clar que ni tot el temps que Nostrossenyor li va concedir va ser prou per amorosir el caràcter de la pubilla de can Calment.

II

El cert és però que aquell any 1888 Vincent van Gogh (1853-1890)¹ s'havia instal·lat a Arle. Venia de París, on el coneixement dels impressionistes i l'ajut del sempre generós Toulouse-Lautrec el van permetre reorientar el camí de la seva pintura, fins llavors fosca i, amb franquesa, de poca entitat (tot i que ara, ara!², hi hagi qui el compara amb el Goya de les pintures negres).

I va ser allà, a la Provença, als 35 anys, que aquell neerlandès descordat i sifilític va esclatar. Va pintar pintar i pintar: paisatges diürns i nocturns, escenes camperoles i marineres, interiors, flors i més flors, arbres, retrats i autoretrats (aquests, amb enderiada reiteració).

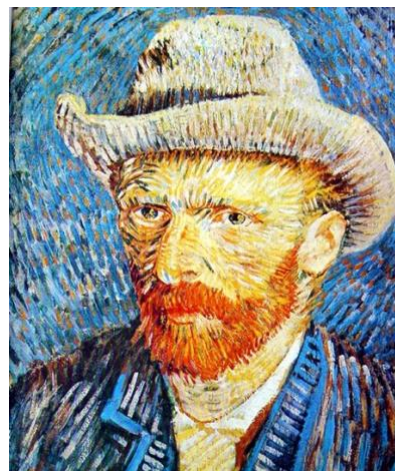
¹ Kirk Douglas va *ser* Van Gogh en el film dirigit per Vincente Minnelli (*Lust for life*, 1956). De la meua trobada amb el mític actor us en faré cinc cèntims un altre dia.

² Ara? Vet aquí un nou exemple d'allò que deia l'estimada Dra. N. Hemerit: "*Después de visto, todo el mundo es listo*"

Tot plegat, més de 450 obres en els 30 mesos que li quedaven de vida: una cada dos dies. I totes, absolutament totes, certifiquen que no només va trobar allò que havia vingut a cercar, sinó que s'ho va quedar: el color i la llum. Emergí de cop, volcànic, un artista que havia de capgirar –pòstumament, s'ha de dir– la pintura posterior: un dels reconeguts assassins de la figuració, amb una carrera total de només 10 anys i 3 de fulgència.

Ametller florit (1890)

Autoretrat (1889)

III

Deu anys els van sobrar també, el següent segle, a quatre *teen-agers* anglesos per revolucionar la música popular. Després de passar un parell d'anys o tres versionant³ *hits* del R&R i el R&B per tuguris de Liverpool i Hamburg, el 1962 la banda de John Lennon i Paul McCartney va arribar al número 1 de les llistes britàniques amb *Love me do*. No direm pas que el tema fos especialment inspirat –si més no la lletra és molt justeta⁴. Però ja puc cridar ous a vendre, jo, perquè el cert és que va esclatar la bomba nuclear, la *Beatlemania*, que desfermà una histèria del públic –els *fans*, els fanàtics– desconeguda des del temps de Franz Liszt, però que a partir dels Beatles ha tingut un creixement exponencial i metastàtic, que ha desbordat l'àmbit de la música i sobre el qual el meu advocat m'aconsella desesperadament que no m'hi pronunciï.

Des de llavors, els Beatles van arrasar allà on van anar⁵. 4 anys i prou. Després, 6 discs d'estudi entre 1967 i 1970, i avall, que fa baixada. Tanmateix, la transcendència dels Beatles ha passat de molt la música i ha impactat de ple en allò que, a risc de ser cursi però per entendre'ns, en direm forma de viure del món occidental (aquest conglomerat de moda, estètica, costums, relacions socials, ...).

³ Anys a venir, van fer alguna versió de versió francament simpàtica:
<https://www.youtube.com/watch?v=ESv8e3Anjg8>

⁴ “Estima, estima'm/saps que t'estimo/sempre et seré fidel/Així que si us plau/estima'm”. I així quatre vegades.

⁵ Si fins i tot van actuar a la Barcelona del 1965, dir que van tenir repercussió mundial no és cap hipèrbole.

Musicalment es fa difícil de trobar compositors –Bach i Mozart sempre a banda– tan inspirats tantes vegades com el tàndem Lennon & McCartney. Curiosament, després, un cop separats, algun d’ells va tenir algun èxit, sí, però ni de lluny comparable. Amb una tremenda excepció, no musical, fruit de l’obstinació que de vegades acompanya l’amistat: George Harrison va ser l’artífex que s’arribés a rodar i estrenar aquesta genialitat que és *Life of Brian*, l’any 1979. Havent estat rebutjat el guió per EMI Films (el mateix segell dels Beatles: “sorpresas te da la vida...”), Harrison, gran amic d’Eric Idle⁶, va rehipotecar casa seva per 5 milions de lliures per poder-la produir, només “perquè tenia ganes de veure-la”. Com va dir més tard Idle, és sens dubte l’entrada més cara de la història del cinema.

El cas és que el geni es va encendre en l’aplec dels quatre (tot i que... què dimonis se suposa que feia en Ringo?), i es va esvaïr quan es van separar. Vuit anys que havien de tenir una influència descomunal en les dècades posteriors.

IV

Pocs escriptors, pocs artistes, tenen la capacitat d’enlluernar-nos cada cop que ens hi acostem: Oscar Wilde segur que és dels primers que se’ns acut. El *brillo* li és consubstancial, i és que, com deia Borges, llegint-lo assistim al “hecho comprobable y elemental de que Wilde, casi siempre, tiene razón”.

Podria semblar que Wilde visqué (1854-1900) passant la maroma que separa la genialitat de la frivolitat. La seva biografia s’encarrega d’aclarir-ho. Després d’uns anys en què va

⁶ Format a Cambridge, Eric Idle és el compositor i intèrpret d’una única cançó, tan popular però com la més popular dels Beatles. Avís: canta pitjor que un fan qualsevol del West Bromwich Albion després d’una ingesta immoderada de pintes al pub. Però i què, si és genial? <https://www.youtube.com/watch?v=Zu5E83FsaIE>

exercir amb èxit de conferenciant per tota Gran Bretanya i els Estats Units⁷, i va conrear amb delit la imatge del dandi esteta i enginyós que no es pren gaire seriosament a ell mateix, l'any 1887 acceptà de fer de director d'una revista mensual, *Woman's World*, i la va reorientar en un sentit oberta i combativament feminista, en plena època victoriana. Poca broma, doncs.

Tanmateix, com a escriptor no explota sinó a partir de 1890 amb *El retrat de Dorian Gray*, i uns quants assajos en què desenvolupava la tesi de l'Art per l'Art, o la superioritat de l'Art sobre la vida. El 1891 publica *Salomé*, escrita en francès i que havia d'estrenar Sarah Bernhardt l'any següent, però que va ser censurada amb gran escàndol⁸. Però l'any 1895, després de publicar *La importància de ser Frank*, tot s'havia de torçar: arran d'endegar un procés per difamació contra el Marquès de Queensberry⁹, va acabar paradoxalment condemnat a dos anys de treballs forçats per homosexualitat ("gross indecency"). Des de llavors, només va escriure la *Balada de la presó de Reading*, i l'epístola *De profundis*, que no va veure la llum fins el 1905, cinc anys després de morir en la misèria a París¹⁰.

En cinc anys, Wilde va tastar l'efervescència de la fama i l'èxit i, de sobte, l'oprobri i la proscripció per part de la mateixa societat que l'havia aclamat. Tristament fou, també en aquest sentit, un precursor de la Modernitat.

“Amb llibertat, llibres, flors i la lluna, qui pot no ser feliç?” (*De profundis*)

Bon Sant Jordi, punyeteros!

⁷ El fet que al món anglosaxó, com al francòfon, hi hagi una tal fal·lera per escoltar gent explicar coses (pensem només que Mark Twain en vivia, de fer conferències), dona la mesura exacta de la superioritat cultural de certs llocs respecte d'altres.

⁸ Finalment, es va estrenar a París, amb un programa dissenyat per Toulouse-Lautrec, ves per on. A Barcelona la va estrenar la Xirgu el 1910. A Londres no es va representar fins el 1931.

⁹ Qui per cert, és l'autor de les regles de la boxa.

¹⁰ Enterrat al Père Lachaise, la seva tomba és una de les més visitades.